

Блок формально-технічних дисциплін для спеціалізації графічний дизайн

Олена Тихонюк

*к. мист., доцент, доцент кафедри дизайну,
ВНЗ Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури,
м. Київ, Україна,*

*e-mail: olena_olena@ukr.net,
ORCID: 0009-0005-4800-8321*

Володимир Грищенко

*старший викладач кафедри графічного дизайну,
ВНЗ Київська державна академія декоративно-прикладного мистецтва
і дизайну імені Михайла Бойчука,
e-mail: volodymyr_gr@ukr.net*

Графічний дизайн сьогодні – це динамічна, мобільна, комунікативна система проектування. Вона затребувана і постійно розвивається, має величезний потенціал і арсенал засобів створення проектних образів і смислів. Сучасний графічний дизайн відрізняється своєю непередбачуваністю, зараз це не просто передача інформації за допомогою зображення, що є основною функцією графічного дизайну, це і експресивність, і функціональна обґрунтованість ідей і широкі декоративно-пластичні можливості для їх втілення.

Однак опорою для цього арсеналу об'єктивних і суб'єктивних засобів втілення ідей є блок формально-технічних дисциплін (пропедевтика).

Пропедевтика (від грец. Προπαιδεία - «попередньо навчаю») - введення в будь-яку науку або мистецтво, їх скорочений систематичний виклад у елементарній формі, підготовчий (попередній, вступний) курс, що передують більш глибокому детальному вивченню відповідної дисципліни. Розвиваючись протягом ХХ-ХХІ століть, даний курс давно перестав бути вступним, він є базовим у професійній освіті дизайнерів. Зараз він відображає глибинні взаємозв'язки між мисленням дизайнера і народженням об'єктів проектування, розвиває його абстрактно-асоціативне мислення.

Навчальний процес Київського художнього інституту (КХІ) в 1920-ті роки був нерозривно пов'язаний з курсом «формально-технічної дисципліни», або як скорочено називали його самі викладачі і студенти – ФОРТЕХ. Курс формально-технічних дисциплін насамперед знайомив студентів з основними елементами художньої грамоти. Вони отримували також відчуття узагальненої форми і розуміння розвитку її закономірностей і взаємодій в просторі, вивчали методи і мову композиції: ритм, статику, динаміку, контрасти, пропорції тощо.

Дослідниця Олена Кашуба-Вольвач пише так: «Фактично створення нового факультету та впровадження однойменного курсу стали квінтесенцією нової педагогічної системи в Україні, яка заклала універсальні основи для всіх мистецьких спеціальностей. Метою було підготувати художника нового типу, здатного працювати в створенні всього предметного середовища, що оточує людину. Подібні ідеї про сучасні форми викладання і виховання мистецької молоді вже існували і втілювалися в німецькому Баухаузе і московському

ВХУТЕМАСі-ВХУТЕІН.

Ці художні школи, так само як і КХІ, ставили перед собою формотворчі завдання, пов'язані з індустріалізацією, виробництвом і були спрямовані на вирішення соціальних програм. Однією з головних складових педагогічних реформ в цих закладах була організація попереднього курсу (Vorkurs) в Баухаузе і «основного відділення» в ВХУТЕМАСе, де викладався так званий пропедевтичний курс. При порівнянні цих курсів з українським ФОРТЕХ тотожність як самої ідеї курсу, так і його формальних складових стає цілком очевидною» [1, 54; 2, 72].

Метою запровадження блоку формально-технічних дисциплін на кафедрі графічного дизайну є оволодіння методикою, що забезпечує єдність понятійно-логічних знань, композиційного почуття, здатності до творчо активного ведення процесу проектного формоутворення; підготовка студентів до вивчення дисциплін професійного циклу.

До основних **завдань** даного навчального циклу можна віднести:

- засвоєння дизайн-мови;
- оволодіти засобами, категоріями, якостями композиційної діяльності, прийомами і методами дизайн-діяльності;
- виявити напрямок майбутньої проектної діяльності;
- підготувати до проектування і виконання різних тематичних дизайн-завдань;
- формування діяльності закріплену на логічному обґрунтуванні використання в проектуванні останніх досягнень науки і техніки;
- засвоєння основних засобів виразності і гармонізації в композиції і художньому проектуванні в цілому.

Першочерговим у методиці викладання формально-технічних дисциплін є визначити дію законів композиції і засобів гармонізації художньої форми і їх використання при формуванні об'єктів проектування. Далі можна перейти до виділення найбільш важливих аспектів композиційної підготовки проектувальників. Виявити того, як «необхідні якості композиції забезпечуються в процесі мистецько-конструкторської розробки проекту відповідними композиційними засобами» [3, 34].

Впровадження в навчальний процес формально-технічних допоможе студентам набути навичок абстрактного і образного мислення, просторової уяви, художнього смаку і винахідливості, ознайомить з основними принципами своєї майбутньої професії, отримуючи при цьому необхідні навички, вміння і самовираження, направлені на розвиток загальної художньої культури особистості. Студент ознайомиться з основними положеннями художньо-проектної діяльності, дізнається про процеси формотворення об'єктів предметно-просторового середовища, оволодіє методами роботи над площинною і об'ємно-просторовою композицією для набуття професійних навичок при створенні майбутніх дизайн-об'єктів з раціональними конструктивними рішеннями [3, 48].

Вивчення законів композиційної побудови площинних та об'ємно-

просторових форм дасть уявлення про просторові зв'язки й співвідношення елементів композиції, дасть можливість студенту зосередити свою увагу на творчі проблеми композиційної побудови об'єктів предметно-просторового середовища.

З позиції сучасних вимог художник-дизайнер повинен володіти комплексом естетичних, функціональних, ергономічних та соціальних переваг. В даний час змінилися вимоги до вирішення проектних завдань, які відображені в появі нових можливостей і форм виконання проектів, при збереженні теоретичних основ композиції, які вимагають більш поглиблених теоретичних розробок. При цьому засоби побудови композиції: точка, лінія, площа, об'єм – прості.

Основи і закони композиції, засоби гармонізації композиції дають можливість студенту осмислено проаналізувати роботи відомих майстрів мистецтва і дизайну, побачити, що в художньому творі всі елементи залежать один від одного і складають єдине ціле.

Ключові слова: Дизайн-освіта; графічний дизайн; пропедевтика.

Список використаних джерел

1. *Кашуба-Вольвач О. Педагогічні програми з Фортеху. Огляд авторських концепцій та їх аналіз / О. Кашуба-Вольвач // Сучасне мистецтво. - 2008. - Вип. 5. - С. 191-211.*
2. *Кашуба-Вольвач О. Д. Педагогічні програми Олександра Богомазова 1922-1928 років. МІСТ: Мистецтво, історія, сучасність, теорія, 2009, 6: 152-164.*
3. *Яковлев М.І. Основи формування професійного мислення художників графічного дизайну / Технічна естетика і дизайн: Міжвідомчий науково – технічний збірник. Випуск 3-4. Відповід. Редактор М.І. Яковлев. - К.: Віпол, 2004 р.- с. 181-185.*